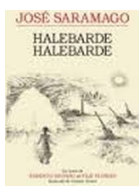


CARTE: „Halebarde, halebarde, archebuze, archebuze” de José Saramago

Scris de Horia Picu

Duminică, 03 Mai 2015 05:49 -



O carte pe care Saramago n-a mai apucat s-o termine. Rău pentru el, rău și pentru noi...Am mai fi vrut să ne bucurăm de condeiul său, creator al unei literaturi despre care se spune că „este un exemplu activ de suspiciune față de conștiința liniștită [...]”

Citesc în prefata cărții că

„Halebarde, halebarde,[este] ultima suflare narativă a lui José Saramago, o injecție de filozofie morală pentru conștiința cititorilor săi, adoptând ca subiect lumea ostilă și nocivă a producției și folosirii armelor.”

Într-adevăr, e un semnal pe care scriitorul portughez l-a lăsat umanității. Personajul principal,

„artur paz semedo nu e nici burlac, nici căsătorit, nici divorțat,nici văduv, ci pur și simplu separat de nevastă, nu pentru că așa și-ar fi dorit el, ci fiindcă așa a vrut ea, care n-a mai suportat să se vadă legată cu lanțurile conviețuirii domestice obligatorii și ale datoriei conjugale de un contabil de la o firmă producătoare de arme.”

Firma producătoare de arme se numește „produções belona” . Semedo lucrează la fabrica de armament, dar iubește pacea.

„...subiectul în cauză e un interesant exemplu pentru contradicția dintre a vrea și a putea. E un iubitor pătimaș al armelor de foc, dar n-a tras un foc în viața lui, nu e nici măcar vânător la sfârșit de săptămână[...]”

Divorțat, păstrează legătura (mai ales telefonică) cu Felícia, fosta soție. După ce vede un film despre niște muncitori împușcați la Milano pentru că ar fi sabotat producția de obuze, lui Artur Paz Semedo îi vine ideea de a cerceta arhiva propriei fabrici de armament pentru perioada războiului mondial. Discuția (telefonică, desigur) îi dă ocazia lui Saramago pentru încă o bijuterie literară:

„Intră în departamentul lui cu un aer triumfător pe care nu-l mai văzuse nimeni și pe care toți subordonații l-au atribuit unei măririi substanțiale de salariu. Atât de limitată e imaginația oamenilor simpli.”

Prima zi de cercetare a arhivei fabricii e un moment de vârf :

„Artur Paz Semedo nu va uita ziua aceasta , momentul solemn în care s-a ridicat de la biroul lui de contabil ca să coboare în adâncurile trecutului necunoscut.”

„Adâncurile trecutului necunoscut”, adică arhiva, aflată undeva sub nivelul solului. În arhivă, trecutul se studiază cu precauție. Saramago ne spune de ce:

„Prudența ne îndeamnă să nu ne atingem de trecut decât cu penseta, și chiar și aceea dezinfectată □ pentru a evita contaminarea.”

Oh, senhor Saramago ar fi meritat să mai trăiască bucurându-ne pe noi, cititorii, cu excepționala sa creație literară...

Se pare că dezinfectarea pensetei de care vorbește autorul n-a fost făcută cum trebuie. Tragediile despre care auzim că se întâmplă la câteva sute de kilometri de noi confirmă semnalul de atenționare pe care autorul ni l-a lăsat nouă, tuturor.

„Artur Paz Semedo citi ascultător primele rânduri cu jumătate de voce, apoi trecu la evidența participanților [...]”

O frază din „Halebarde...” care scoate încă o dată în evidență stilul unic al scriitorului portughez.

Alt fragment din ultimul roman al scriitorului confirmă cele spuse mai înainte. Artur Paz Semedo

face schimb de amabilități cu un angajat al arhivei. Urările de bine dintre cei doi se termină cu:

„Să v-audă hârtiile acestea.”

Mai urmează vreo patru pagini de roman, care se încheie brusc, nemeritat de brusc și de dureros, cu imposibilitatea lui Saramago de a mai scrie după trecerea sa la cele veșnice.

Da, Saramago poate să placă sau, poate să stârnească ilaritate unora dintre cititori, nedumerire altora, entuziasm de multe ori, bună dispoziție și o neîntrecută speranță că viața e frumoasă așa cum e. Peste toate acestea, mie mi-a apărut chiar acum, când încerc să termin un comentariu al ultimei cărți pe care senhor Saramago ne-a dăruit-o, așa incompletă cum e, un regret enorm și o durere pe care o simți atunci când pierzi pe cineva drag...

José Saramago ne-a transmis un mesaj foarte clar prin acest ultim roman al său. Pe o hârtie aflată într-un obuz de fabricație germană care trebuia să explodeze în Madrid, scria:

„Camarazi: nu vă temeți. Obuzele pe care le încarc eu nu explodează. Un muncitor german.”

Un doritor de pace s-a gândit să-și ia rămas-bun de la noi scriind un roman despre pace. Am impresia că scriitorul portughez ar putea să primească oricând, din veșnicia unde s-a instalat, un alt Premiu Nobel. De data aceasta pentru PACE!